

aby důležitých věd poznámkových nepoužil za učivo pamětné. Jiný zase bude chtít, aby některé pamětné věty, poněvadž jsou méně důležité, nebo příliš těžké, byly přemístěny do učiva poznámkového, jako na příklad věta 122., 134., 152., 192., 228. Někdo nebude souhlasit s vynecháním některých otázek, jako na příklad otázky, „proč je velmi třeba, učit se katolickému náboženství“, jež zvláště nyní, kdy vyučování náboženství je z dobrovolného a zlehčováného, jest důležitá. Mnohý si bude přát změnu stylisace na některých místech; na doklad uvedu otázku: Co znamená věřit v Boha? Příleha- vější by byla odpověď: Věřiti v Boha znamená, věřiti, že jest Bůh a že je pravda, co zjevil. Velmi mnozí budou pro to, aby učivo poznámkové bylo omezeno na nejmenší míru. Jen tak by bylo umožněno, aby byl katechismus ozdoben obrázkem a přec nebyl příliš drabý. Dětem se líbí kniha a také rády po ní sáhnou, je-li pěkně vypravená. Víme ze zkušenosti, jak i děti obecné školy méně zámožných rodin si hledí opatřiti Podlahův obrázkový katechismus a s jakou zálibou v něm listují. Bylo by škoda, kdyby vydáním nového katechismu měl nadobro zaniknouti. Tak umělecky vyzdobeného katechismu nemá žádný národ, a i učitelé nám jej záviděli. Zvláště v nynější době, kdy jiné učebnice jsou tak vkusně vypraveny a obrázky takřka oplývají, musíme hleděti, abychom se jim vyrovnali, i pokud se týká katechismu, jako se již stalo s Kubíč- sovými Biblickými dějinami. Aby ovšem cena knihy příliš nestoupla, bude třeba pořídit z Podlahových obrázků pečlivý výběr. Když před třemi lety otázka nového katechismu oetla se v popředí, napsal jsem v tomto časopise, že k sepsání katechismu, jenž po vyhovoval moderním požadavkům didaktickým a metodickým, by byl nejpo- volanější docent V. Kubíček. Počátek učinil vlastně již svým „Svatým učením“, jež však zůstalo nedokončeno a přes své vynikající stránky nebylo by vhodnou učebnicí, jed- nak pro svou obšírnost, jednak pro příliš- nou odchylnost od dosavadního katechismu. Důvody ty uznal i sám autor, a proto ve

„Vybraném učivu“ ponechal většinou text nynějšího katechismu, upraviv jej toliko, aby byl dětem přiměřenější. Při úpravě pou- žil i elaborátu katechismové komise. Tím učinil slibný náběh k novému katechismu, jímž „Vybrané učivo“, jak autor sám do- znává, ještě není. Jest však zatím výbornou pomůckou pro žáky i katechety, hlavně proto, že v poznámkovém učivu se bedlivě všimá i liturgiky, že má zřetel k novému kodexu církevního práva a že upozorňuje na všechny světlé i chorobné zjevy moder- ního života, jako jsou apoštoláty, misie, čet- ba, spiritismus, kremace atd. Po této strán- ce stojí „Vybrané učení“ opravdu na výši doby a svými přednostmi doporučuje se sa- mo co nejlépe. Na konec upozorňuji na ne- dopatření a tiskové chyby, jež jsem po- střehl při pročívání knihy. Na str. 10 do nebe, místo od nebe, na str. 29 nezžhne, místo nezže, na str. 35 vyslyšením, místo vyslyšení, na str. 54 oddavky, místo odav- ky, na str. 73 Neposkytnuté početí a Nane- bevzetí, místo nep. p. a nanebevzetí, na str. 97 lačněji, místo lační. — Jos. Hanák.

*M. Rostohar: Studie z vývojové
psychologie.*

Díl I. vyšlo ve sbírce spisů vydávaných filosofickou fakultou university v Brně.

V části první podává autor své zásady a názory filosofické, v části pak druhé vývoj zrakové představy z původního dojmu. V dnešní vývojové psychologii patrným je veliký vliv věd přírodních, zvláště pak bi- ologie. Proti orientaci atomisticko-mecha- nistické a aplikaci biologických pojmů na pochody psychické zdůrazňuje autor nut- nost orientace *duchovně* směru genetic- kého a pojetí teleologického. Místo princí- pu asocičního zavádí se teď princip sou- vislosti organické, neboli struktuální. Místo kauzality mechanické klade se kauzalita celistvá, kauzalita vytvářející celky či tele- ologie. Živý psychický organismus je ovlá- dán imanentní teleologií. Proti W. Sterno- vi, jehož biologická orientace zabarvena je filosoficky, přidává se autor spíše k po-

něti Kruegerově, ovšem pouze vzhledem na psychologickou zkušenost. Duchovědná orientace psychologie, inaugurovaná podněty Diltheovými, vychází z vnitřní zkušenosti a psychického zážitku a založena je na metodických zásadách introspekce. Svým totalitním aspektem jde tato psychologie také do hlubin nevědomě psychické skutečnosti, vloh a dispoic. To je líc duchovědné orientace. Rub této grientace spočívá v tom, že analytickou a popisnou metodou snaží se právě poznati vnitřní zkušenost a pochopiti také psychické zážitky jiných osob. Psychický vývoj třeba chápati jako pochod vrůstání individuální psychické struktury do objektivní nadindividuální struktury. Toto však nedovede už empirická psychologie svými vědeckými pojmy vystihnouti. Lze to pochopiti toliko intuitivně obraznými konstrukcemi.

Svého cíle chce Rostohar dosáhnouti experimentálním pozorováním skutečných vývojových pochodů a hledáním principů v pedopsychologii (Koffka). S Drieschem určuje vývoj jako přibývání nových vlastností ze soustavy vnitřních i jednotlivých vnějších příčin. Psychické útvary vyvíjejí se ze svých podmínek jako každý jiný vznikající předmět. Účinek příčin nutno tu považovati za výsledek vzájemné činnosti věcí, z níž aktivita pochází, a věci, na níž činnost projevu je svým účinkem jako změna. Vývoji dětské zrakové představy z původního dojmu lze porozuměti pozorováním objektivních projevů a srovnáním jich s vlastními projevy, vzniklými z konkrétního původního dojmu. Je to metoda správné interpretace kresliřských znázornění. Výsledky pokusů ukázaly, že si představujeme předmět geneticky tak, jak jsme jej postupně vnímali. Dojem je hotov dávno před představou, proto je představování téhož předmětu jen jakýmsi napodobením vzniku dojmu. Představa vyvíjí se jako určitá psychická struktura, jež se však neshoduje se vzpomínkou na dojem. S vjemem spojuje představu pouze kontinuita vědomí, že jde o tvar téhož předmětu. Vznik tvaru v představě jest intencionálně přesně určen struk-

turou vjemu, neboť má býti jeho přesným napodobením. Zdárný vývoj představy nezávisí na době trvání dojmu, na době vnímání, nýbrž na způsobu vnímání. Podle autora je doba mezi desátým až patnáctým rokem oním věkem, který znamená psychologický obrat ve způsobu pozorování žáka. Progresivní dynamičnost představování má své hranice. Vývoj struktury zrakové představy z určitého původního dojmu diti se může celkem trojím způsobem, a tyto tři případy vývoje lze pokládati za typické formy. Jsou to typy kumulativní, typ vývoje z vůdčího motivu a typický způsob vývoje z obrysu. Musí se však pečlivě rozlišovati vývoj fázový, t. j. vývoj mezi jednotlivými fázemi, jimiž představa za určitého dojmu vznikla, a vývoj postupný v etapách, jež nám ukazují představy seriové, vzniklé z příslušných postupných nazírání. Určitý typ vývoje vyskytuje se v určitém věku mnohem častěji než v jiném. Kumulativní u dětí předškolního věku, typ vývoje z vůdčího motivu v prvním školním roce, tyto typy jsou nejčastější. Představa není ovšem ani fixní obraz předmětu ani útvar statický, vyskytují se typy s případy přechodnými a smíšenými, nastává i vývojový regres. Dokud struktura představy není ustálena anebo úplně hotova, podléhá velmi často vlivům představ, jejichž struktura se již upevnila. Konečně činí autor také noetické závěry. Poznání či nepoznání předmětu není závislé na naší představě. Naše vzpomínka a vědomosti o předměte nejsou obsahem naší představy o něm. Představa neobsahuje v každém případě naše poznatky. Nemají tedy představy onoho noetického významu, který se jim přikládá, třeba je názornost představy našim jediným intelektuálním prostředkem znázorňovacím a vyjadřovacím. Představa má především funkci výrazovou.

Celou druhou polovinu knihy obsahují obrázky a kresby při pokusech se žáky kreslené.

Správně obrací se Rostohar proti dnešní psychologii orientované biologicky, která nedovede vystihnouti psychologických po-

chodů vývojových pouhými analogiemi biologických pojmů. Třeba tu veliké opatrnosti. Než třeba tu také určité bdělosti, aby s pojmy nebyla zároveň vyhazována prostě také biologická hlediska a přehlížena ona základní zkušenost, že biologické a psychologické spojeno jest v životní jednotu individuální. Mezi biologií a psychologií nastati musí určité poměrné vztahy. Jinak vydává se psychologie vždy v nebezpečí nereálnosti. Pak bude snad také spíše možno objasnit, to, co nazývá autor „kausalitou celistvou“, „funkcí“ „intencionálním momentem“ „dynamickým dějem“ a pod. Více hodnoty i významu nabudou pojmy jako „jakási účelnost, která jako tendence žene určitým směrem“ (25). Není proto správným ztotožňovat orientaci přírodovědeckou s mechanistickou (10). Biologii užívané pojmy, jako diferenciace, regenerace a pod. mohou mít právě tak své pojetí psychologické jako morfologický obraz „struktury“, která není ani přechytnými obrázky a kresbami zrakových představ úplně vyčerpána a výhradně dušeslovně stanovena.

Důkladná práce Rostoharova, spočívající na hojném počtu pokusů a dlouholetém pozorování, je jistě velmi cenným přírůstkem české literatury psychologické a opravňuje nás doufat, že i další části vývojové psychologie budou ceny ne menší. Č.

Karel Lutislav: Život dítek Božích.

Promluvy a úvahy o milosti posvěcující a pomáhající. Nákladem Cyrilo-metodějského knihkupectví Gustav Francel v Praze. Osmerka, 178 stran, 9 Kč 50 hal.

Knihka, která je novinkou v naší homiletické literatuře, pojednává o „jednom potřebném“ — nadpřirozeném životě v milosti posvěcující. Nelze se nadíti obrody náboženského života u nás, dokud nebude každému katolíku zřejma nutnost i důstojnost toho, že má být dítkem Božím. Vůdčí ideou kázání i katechesi musí být hlásání evangelia jakožto radostného poselství o synovství dítek Božích.

Eucharistický život rozvíje se jen tam,

kde mládež pochopí, že je třeba starati se o udržení a rozmnožení života milosti častým sv. přijímáním, kterého nedocílíme, nepoučíme-li ji dříve o významu, ceně a účincích milosti posvěcující.

Katolický muž.

Podle P. J. Abela upravil P. František Tomeček T. J. Nákladem „Hlasů svatohostýnských“. Cena 1.90 Kč.

Život se skládá ze dnů, týdnů, měsíců a let. Nuže, aby byl celý život dobrý, musí být dobrý každý den, každý týden, měsíc a rok, zvláště však poslední jeho hodina. Čeho k tomu potřebí? Mužové nemilují dlouhých výkladů. Chtějí slyšeti krátce, ale jasně, co jest jim činiti, aby žili jako řádní křesťané, otcové a občané. Takovou stručnou a výstižnou odpověď z pera zkušeného přítele katolických mužů vám podává úhledná knížka, která právě vyšla nákladem „Hlasů svatohostýnských“. Je kapesního formátu a pevně v plátně vázaná. Pro svou levnou cenu se hodí k hromadnému rozšiřování.

„Vltava“.

sborník jihočeského odboru Zemského spolku katol. učitelstva, České Budějovice 1928. Cena s poštovním Kč 10.80.

Jihočeské katolické učitelstvo, které první po převratu vzechopilo se k založení vlastní katolické učitelské organizace, tímto literárním činem oslavuje jubileum desítiletého trvání. Kniha vyniká obsahem, majíc články poučné, zvláště z pedagogiky, literárních dějin a národopisu, dále reflexivní prózu, i vzácná čísla poetická. Úprava, kterou knize dala Čsl. akc. tiskárna v Čes. Budějovicích, je velmi vkusná. Mimo dva dřevoryty na japanu a moderní obálku učitele-básníka J. Bartušky, je kniha ručně sázena a vytištěna na výborném papíře. Sluší radostně pozdraviti toto sympatické dílko jihočeského katolického učitelstva a přátí mu rozšíření co největšího. Při omezeném nákladu bude kniha brzy hledanou vzácností bibliografickou. Objednávky